

Till Ålands lagting

Talmanskonferensens lagförslag **Ändringar av arbetsordningen**

INNEHÅLL

Talmanskonferensens synpunkter.....	1
Allmän motivering.....	1
Detaljmotivering.....	2
Ärendets beredning.....	4
Talmanskonferensens förslag.....	4

Talmanskonferensens synpunkter

Allmän motivering

Bakgrund

I samband med den senaste större översynen av lagtingets regelverk infördes en möjlighet för talmanskonferensen att för enskilda debatter besluta om tidsbegränsningar av anföranden. Förfarandet har prövats i samband med behandlingen av lagtingets budget och erfarenheterna var positiva. Talmanskonferensen önskar därför utöka möjligheten till tidsbegränsningar i lagtingets debatter och föreslår samtidigt några övriga mindre ändringar av lagtingets arbetsordning.

Tidsbegränsningar av anföranden

Talmanskonferensen konstaterar att ledamöternas talerätt är en viktig beståndsdel i det parlamentariska arbetet. Principen kommer till uttryck i lagtingsordningens 13 § enligt vilken varje ledamot av lagtinget och landskapsregeringen har rätt att i lagtinget fritt tala om alla angelägenheter som debatteras samt om behandlingen av dem om inte annat bestäms i lagtingsordningen. Samma princip om rätten att tala återkommer i arbetsordningens 68 § enligt vilken varje ledamot har rätt att tala fritt och att yttra sig i alla frågor som behandlas och om lagligheten av allt som sker i lagtinget.

Bestämmelserna om rätten att fritt yttra sig innebär dock inte att talerätten skulle vara helt oinskränkt enligt gällande regler. Enligt arbetsordningens 68 § kan talmanskonferensen med stöd av lagtingsordningens 13 § för enskilda debatter besluta om tidsbegränsningar av anföranden. Ett annat exempel på en inskränkning i talerätten återfinns i arbetsordningens 90 § enligt vilken det vid val inte tillåts diskussion om annat än kandidaternas valbarhet och valets laglighet i övrigt.

Talmanskonferensen konstaterar att Finlands riksdags talmanskonferens enligt riksdagens arbetsordning 50 § 4 mom. på förhand kan reservera en del av en debatt för anföranden som får räcka högst den tid talmanskonferensen bestämmer. Bestämmelsen avser att ge ledamöterna möjlighet till en snabb dialog exempelvis i början av första behandlingen av ett viktigt lagförslag. Bestämmelsen utgår från att talmanskonferensen fattar beslut i frågan på förhand, det vill säga att ledamöterna är medvetna om talmanskonferensens beslut innan den stipulerade tiden för anmälningar för inlägg bör-

jar löpa, i regel tre timmar före plenum. Talmanskonferensen kan anslå bara en del av debatten för dialog, vilket betyder att ledamöterna alltid kan komma med längre inlägg när dialogen avslutats. Under dialogavsnittet får talmannen avbryta ett anförande som överskrider den av talmanskonferensen bestämda tiden. Huvudregeln att ledamöterna får ordet i den ordning de anmält sig gäller också under dialogavsnittet. Om det behövs kan dialogförfarandet tillgripas i flera omgångar vid behandlingen av ett och samma ärende. När en debatt sträcker sig över flera dagar kan talmanskonferensen exempelvis varje dag anslå några timmar i början av debatten för en dialog och först därefter övergå till den ordinarie talarlistan.

I Sveriges riksdag regleras ledamöternas yttranderätt i riksdagsordningen (RO) 6 kap. 15 § enligt vilken varje ledamot och statsråd, med de undantag som föreskrivs i RO, fritt får yttra sig i alla frågor som är under behandling och om lagligheten av allt som sker vid sammanträdet. I RO 6 kap. 16 § finns bestämmelser om begränsningar i yttranderätten. Den som har ordet ska enligt paragrafen begränsa sitt anförande till det ämne som behandlas. Om någon bryter mot bestämmelsen och inte rättar sig efter talmannens påpekande, får talmannen ta ordet från honom eller henne under den pågående överläggningen. Ordet kan även tas från den som bryter mot bestämmelsen enligt vilken ingen får uttala sig på ett sätt som strider mot god ordning. Riksdagsordningen kompletteras av s.k. tilläggsbestämmelser och enligt en tilläggsbestämmelse till RO 6 kap. 16 § får talmannen efter samråd med gruppledarna besluta om ordningsregler för kammaren (tilläggsbestämmelse 6.16.1). Talmannen kan även, enligt 6 kap. 20 § RO, besluta om debattregler för enskilda debatter. Beslutet fattas efter samråd med gruppledarna och debattreglerna kan innefatta tidsbegränsningar av anföranden. Av 6 kap. 21 § RO följer att riksdagen i en tilläggsbestämmelse får införa generella begränsningar av bland annat tiden för varje anförande. Denna tid får dock inte understiga fyra minuter. Genom en tilläggsbestämmelse (tilläggsbestämmelse 6.21.1) har riksdagen begränsat talartiden till fyra minuter för den som inte har föränmält sig till debatten. Enligt samma bestämmelse får ett nytt anförande av den som redan har haft ordet inte överstiga två minuter.

I lagtinget har talmanskonferensen enligt arbetsordningens 68 § möjlighet att för enskilda debatter besluta om tidsbegränsningar av anföranden. Förfarandet med absoluta tidsgränser har prövats i samband med behandlingen av lagtingets budget och erfarenheterna var positiva. Eftersom begränsningen enbart gäller tiden för enskilda anföranden medan antalet anföranden per ledamot fortfarande är obegränsat anser talmanskonferensen att en möjlighet att införa tidsbegränsningar inte strider mot den parlamentariska principen om ledamöternas rätt att uttala sig. Talmanskonferensen föreslår därför att möjligheten till tidsbegränsningar i lagtingets debatter utökas så att generella tidsbegränsningar kan införas.

Övriga ändringsförslag

Talmanskonferensen föreslår vidare mer flexibla regler för lagtingets frågestunder samt några mindre ändringar av närmast teknisk natur. Ändringsförslagen framgår av detaljmotiveringen.

Detaljmotivering

32 § Motioner

Budgetmotioner ska enligt gällande arbetsordning lämnas in senast klockan 12.00 den elfte dagen efter det att budgetförslaget har tagits upp för känne-

dom på lagtingets föredragningslista. Enligt finansförvaltningslagens 12 § ska landskapsregeringens förslag till budget överlämnas till lagtinget senast den 1 november året före finansåret.

Eftersom budgetförslaget blir offentligt och publiceras såväl på lagtingets som på landskapsregeringens hemsida i samband med överlämnandet till lagtinget finner talmanskonferensen det mer ändamålsenligt att i arbetsordningen fastslå att motionerna ska lämnas in senast den elfte dagen efter det att landskapsregeringen har lämnat förslaget till lagtinget. Tidsfristen utlöper dock tidigast den 5 november. Datumet för lagtingets öppnande är numera inte reglerat i lag i syfte att öka flexibiliteten så att hänsyn till exempel kan tas till Nordiska rådets session. Enligt gällande regelverk innebär dock en senareläggning av lagtingsårets öppnande en försening av lagtingets budgetbehandling och en förkortad tid för finans- och näringsutskottets behandling av budgetförslaget. Den förslagna ändringen ökar alltså flexibiliteten i fråga om datum för lagtingets öppnande.

Enligt arbetsordningens 111 § avses med dagar kalenderdagar och om en utsatt dag eller den sista dagen av en utsatt tid infaller på en helgdag, självstyrelsedagen, självständighetsdagen, första maj, jul- eller midsommaraftonen eller på en lördag, anses nästa vardag vara den utsatta dagen eller den sista dagen av den utsatta tiden.

Motsvarande ändring föreslås inte beträffande förslagen till tilläggsbudget eller ett kompletterande budgetförslag eftersom tidpunkten för sådana förslag inte är känd på förhand varför ledamöterna får kännedom om förslagen genom att de tas upp på föredragningslistan.

39 § Frågestunder

Gällande arbetsordning reglerar frågestunderna i detalj. Bland annat finns det bestämmelser om antalet frågor och tillägsfrågor samt om tiden för dem.

Talmanskonferensen önskar införa mer flexibla regler för lagtingets frågestunder och föreslår att de här detaljbestämmelserna istället ska införas i anvisningar som utfärdas av talmanskonferensen. I anvisningarna kan det tas in bestämmelser exempelvis om att talmannen kan tillåta följdfrågor också av andra ledamöter än av den ursprungliga frågeställaren eller att frågestunden ska ägnas ett särskilt ämne.

41 § Skriftliga frågor

Enligt gällande bestämmelse ska landskapsregeringen skriftligen meddela lagtinget om svaret på en skriftlig fråga kommer att meddelas muntligt. I praktiken kommer meddelandet per telefon eller epost till lagtingets kansli. Föreslås därför att bestämmelsen ändras så att om svaret ges i muntlig form ska detta meddelas lagtingets kansli.

68 § Anföranden

Föreslås att begränsningen till ”enskilda debatter” utsluts så att talmanskonferensen kan besluta om tidsbegränsningar av anföranden. Se den allmänna motiveringen ovan.

70 § Repliker

Föreslås ett förtydligande så att talmannen på talmanskonferensens rekommendation kan besluta om andra regler för rätten till replik. Enligt gällande 70 § kan talmannen besluta om andra regler för *inskränkande av rätten till replik*.

107 § Lagtingsgrupper

Föreslås att bestämmelsen enligt vilken talmannen ska meddela i plenum vilka lagtingsgrupper som har bildats utgår såsom obsolet.

Ärendets beredning

Vid talmanskonferensens avgörande behandling deltog ordföranden, talman Gun-Mari Lindholm, vicetalman Veronica Thörnroos och Viveka Eriksson samt ledamöterna Carina Aaltonen, Lars Häggblom, Harry Jansson, Axel Jonsson, Tage Silander och Stephan Toivonen.

Talmanskonferensen beslöt att lagförslaget presenteras av vicetalman Veronica Thörnroos.

Talmanskonferensens förslag

Med hänvisning till det anförda föreslår talmanskonferensen

att lagtinget i enlighet med 63 § 1 mom. lagtingsordningen (2011:97) för Åland, antar

ÅLANDS LAGTINGS BESLUT om ändring av arbetsordningen för Ålands lagting

I enlighet med lagtingets beslut, tillkommet på det sätt som bestäms i 63 § 1 mom. lagtingsordningen (2011:97) för Åland, **ändras** 32 § 2 mom., 39 §, 41 § 2 mom., 68 § 1 mom., 70 § 2 mom. och 107 § 1 mom. arbetsordningen (2015:87) för Ålands lagting, som följer:

7 kap. Ärenden i lagtinget

32 §

Motioner

En budgetmotion får inte väckas innan landskapsregeringen har lämnat sitt budgetförslag till lagtinget och motionen ska lämnas in senast klockan 12.00 den elfte dagen efter det att landskapsregeringen har lämnat förslaget till lagtinget. Tidsfristen utlöper dock tidigast den 5 november. En budgetmotion med anledning av ett förslag till en tilläggsbudget eller ett kompletterande budgetförslag ska lämnas in senast klockan 12.00 den fjärde dagen efter det att förslaget upptagits för kännedom på föredragningslistan.

39 §

Frågestunder

Lagtingsledamöterna har möjlighet att vid särskilda frågestunder ställa frågor till landskapsregeringens medlemmar i angelägenheter inom landskapsregeringens behörighet.

Talmannen beslutar på rekommendation av talmanskonferensen när det ska hållas en frågestund. En frågestund kan hållas endast när lagtinget är

samlat till plenum. Minst två dagar på förhand ska talmannen meddela att en frågestund ska hållas och vilka av landskapsregeringens medlemmar som kommer att vara närvarande.

Vid en frågestund hålls inte namnupprop och replikrätt kan inte medges. Talmannen har rätt att förklara frågestunden avslutad även om alla frågeställare inte har beretts tillfälle att yttra sig.

Vid en frågestund fattar lagtinget inte något beslut.

Talmanskonferensen utfärdar närmare anvisningar om frågestunderna.

41 §

Skriftliga frågor

Frågan, som ska vara kort, ska lämnas in till lagtingets kansli och den ska så snart som möjligt sändas till landskapsregeringen. Lantrådet, viceslandets eller den minister som berörs ska avge ett kort svar i skriftlig eller muntlig form eller meddela lagtinget att frågan inte besvaras. Om svaret ges i muntlig form ska detta meddelas lagtingets kansli. Det skriftliga svaret eller meddelandet om att svar inte avges ska lämnas till lagtinget inom tio dagar efter det att frågan överlämnades till landskapsregeringen. Frågan kan även besvaras muntligen vid ett plenum som infaller inom tio dagar efter det att landskapsregeringen tagit emot frågan eller vid ett näraliggande plenum i enlighet med talmannens beslut. Om frågan tas emot när lagtinget inte är samlat för plenum eller inom färre än tio dagar före plenarperioden avslutas ska svaret ges inom tio dagar räknat från den dag lagtingets nästa plenarperiod börjar.

10 kap.

Behandlingen av ärenden i plenum

68 §

Anföranden

Om inte annat bestäms i lagtingsordningen eller i den här arbetsordningen har varje ledamot rätt att tala fritt och att yttra sig i alla frågor som behandlas och om lagligheten av allt som sker i lagtinget. Ingen får dock tala för rän ordet tilldelats henne eller honom och ingen får uttala sig utom protokollet. Talmanskonferensen kan fatta beslut om rekommenderade taltider samt besluta om tidsbegränsningar av anföranden.

70 §

Repliker

En replik får räcka längst en minut och varje talare får högst två repliker till samma huvudanförande. Talmannen kan på talmanskonferensens rekommendation besluta om andra regler för rätten till replik.

14 kap.
Särskilda bestämmelser

107 §

Lagtingsgrupper

När lagtingsledamöterna har kommit överens om att samverka som en lagtingsgrupp i enlighet med lagtingsordningens 48 § ska lagtingsgruppens sammansättning samt uppgift om vem som är ordförande och viceordförande snarast meddelas till kansli Kommissionen som för en förteckning över grupperna.

Mariehamn den 15 januari 2018

Ordförande

Gun-Mari Lindholm

Sekreterare

Carina Strand